

Sygn. akt I ACa 546/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 września 2016 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSA Janusz Kaspryszyn (spr.)

Sędziowie: SSA Dariusz Kłodnicki

SSO del. Jolanta Burdukiewicz-Krawczyk

Protokolant: Katarzyna Rzepecka

po rozpoznaniu w dniu 6 września 2016 r. we Wrocławiu na rozprawie

sprawy z powództwa **M. C. (1)**

przeciwko **Zakładowi (...) Sp. z o.o. w J.**

o ustalenie nieistnienia uchwały

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego we Wrocławiu

z dnia 3 lutego 2016 r. sygn. akt X GC 765/15

1. oddala apelację;

2. zasądza od powoda na rzecz strony pozwanej 810 zł kosztów postępowania apelacyjnego.

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 12 sierpnia 2015 r. M. C. (1) wniósł o ustalenie nieistnienia uchwały Rady Nadzorczej Zakładu (...) sp. z o.o.

w J. nr (...), podjętej w dniu 16 lipca 2015 r., oraz zasądzenie od strony pozwanej kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na pozew strona pozwana Zakład (...) sp. z o.o. w J. wniosła o odrzucenie pozwu, z ostrożności procesowej kwestionując jednak także merytorycznie żądanie powoda.

Postanowieniem z dnia 22 stycznia 2016 r., oddalił zarzut niedopuszczalności drogi sądowej (k. 147), którego uwzględnienie uzasadniałoby odrzucenie pozwu, czyli faktycznie odmówił odrzucenia pozwu. Postanowieniem z dnia 27 czerwca

2016 r. Sąd Apelacyjny zażalenie strony pozwanej na to postanowienie oddalił.

Wyrokiem z dnia 3 lutego 2016 r. Sąd Okręgowy we Wrocławiu oddalił powództwo oraz zasądził od powoda na rzecz strony pozwanej 360 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd Okręgowy oparł rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach faktycznych.

Zakład (...) sp. z o.o. został założony przez Gminę

J. w dniu 27 listopada 1997 r. celem odpłatnego świadczenia usług

w zakresie gospodarki komunalnej dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców Gminy J. oraz innych osób fizycznych i prawnych, a także jednostek nieposiadających osobowości prawnej. W § 24 umowy spółki wskazano, że zarząd spółki składa się najwyżej z trzech osób i jest powoływany przez radę nadzorczą

(ust. 1). Kadencja zarządu trwa cztery lata (ust. 2). Każdy członek zarządu może być z ważnych powodów odwołany przed upływem okresu kadencji w przypadku: nieuzyskania absolutorium z wykonania obowiązków; gdy sporządzone sprawozdanie finansowe za rok obrachunkowy wykaże stratę w wysokości przekraczającej 5 % aktualnej wartości kapitału zakładowego spółki; naruszenia postanowień kodeksu spółek handlowych (dalej: k.s.h.), umowy spółki i kodeksu pracy (ust. 3). W § 26 umowy spółki ustalono, że zarząd spółki reprezentuje ją w sądzie i poza nim (ust. 1). Zarząd spółki pod kierownictwem prezesa zarządza spółką i reprezentuje ją na zewnątrz, spełniając swoje obowiązki ze starannością wymaganą w obrocie gospodarczym, przy ścisłym przestrzeganiu przepisów prawa, postanowień umowy, obowiązujących regulaminów wewnętrznych spółki oraz uchwał powziętych przez zgromadzenie wspólników (ust. 2). W przypadku zarządu wieloosobowego do składania oświadczeń woli i podpisywania ich w imieniu spółki upoważnieni są łącznie dwaj członkowie zarządu albo członek zarządu łącznie

z prokurentem (ust. 3). W przypadku zarządu jednoosobowego spółkę reprezentuje prezes zarządu. W umowie postanowiono (§ 21 ust. 2), że posiedzenie rady nadzorczej zwołuje przewodniczący z własnej inicjatywy, na wniosek zarządu lub na żądanie 2 członków rady. Uchwały zapadają bezwzględną większością głosów obecnych. Rada nadzorcza składa się z 5 osób (§ 20 ust. 1 i § 4 pkt 6 Regulaminu rady nadzorczej). Rada nadzorcza wykonuje swoje czynności kolegialnie, może jednak delegować członków do indywidualnego wykonywania poszczególnych czynności nadzorczych i kontrolnych (§ 21 ust. 5). Do kompetencji rady nadzorczej należy m.in. powoływanie i odwoływanie członków zarządu oraz ustalanie zasad wynagradzania członków zarządu (§ 22 ust. 14 oraz § 8 pkt 14 Regulaminu rady nadzorczej). Zgodnie z (...) sp. z o.o. w J. dyrektor zarządza Zakładem (...) sp. z o.o. i reprezentuje go na zewnątrz (§ 4). Zgodnie natomiast z § 7 Regulaminu na czas nieobecności dyrektora Zakładu (...) sp. z o.o. trwającej dłużej niż jeden dzień jego kompetencje przejmuje zastępca dyrektora. Na czas równoczesnej nieobecności dyrektora oraz zastępcy trwającej dłużej niż jeden dzień kompetencje dyrektora przejmuje upoważniony przez niego kierownik komórki organizacyjnej.

W dniu 5 kwietnia 2007 r. prezesem zarządu Zakładu (...) sp. z o.o. w J. został M. C. (1). W dniu 20 kwietnia 2015 r. rada nadzorcza jednogłośnie podjęła uchwałę nr (...) w przedmiocie wniosku o udzielenie absolutorium zarządowi spółki oraz wydała pozytywne opinie o wszystkich pozostałych projektach uchwał przygotowanych na zwyczajne zgromadzenie wspólników. Pismem z dnia 12 czerwca 2015 r. zarząd Zakładu (...) sp. z o.o. zwołał zwyczajne zgromadzenie wspólników na dzień 30 czerwca 2015 r. w siedzibie spółki w związku z:

- rozpatrzeniem sprawozdania finansowego za rok obrachunkowy 2014, zawierający bilans jednostki na dzień 31 grudnia 2014 r., rachunek zysków i strat za 2014 rok, sprawozdania z przepływu środków pieniężnych i zmian w kapitale własnym za 2014 r. oraz podjęcie uchwały w sprawie zatwierdzenia sprawozdania finansowego za okres od 1 stycznia 2014 r. do 31 grudnia 2014 r.;
- rozpatrzeniem sprawozdania zarządu z działalności spółki w roku 2014 oraz podjęcia uchwały w/s zatwierdzenia sprawozdania zarządu z działalności spółki za okres od 1 stycznia 2014 r. do 31 grudnia 2014 r.;
- podjęciem uchwały w sprawie udzielenia absolutorium zarządowi spółki;
- rozpatrzeniem wniosku zarządu spółki w sprawie podziału zysku za 2014 r. oraz podjęciem uchwały w/s podziału zysku;
- rozpatrzeniem i zatwierdzeniem sprawozdania z działalności rady nadzorczej Zakładu (...) sp. z o.o. za okres od 1 stycznia 2014 r. do 31 grudnia 2014 r. oraz podjęciem uchwały w/w zatwierdzenia sprawozdania rady nadzorczej i udzieleniem radzie nadzorczej absolutorium z wykonania obowiązków.

Na mocy postanowień uchwały nr (...) rady nadzorczej Zakładu (...) sp. z o.o. w J. z dnia 17 czerwca 2015 r. przeprowadzono kontrolę dotyczącą funkcjonowania w/w spółki za rok 2014. W dniu 22 czerwca 2015 r. kontrolujący J. S. (1) zwrócił się do prezesa zarządu

o przedstawienie stanowiska w sprawie ewentualnego usprawnienia funkcjonowania w/w spółki przez ustanowienie prokurenta oraz braku udokumentowania pełnomocnictw pracowników do podpisywania dokumentów finansowo - księgowych z podaniem wzorów ich podpisów. W odpowiedzi prezes zarządu wyjaśnił, że zarząd spółki nie dostrzegł potrzeby ustanowienia prokury z uwagi na fakt, że funkcjonowanie spółki odbywało się bez zakłóceń. Wskazał przy tym, że zarząd w tej kwestii pozostaje otwarty na ewentualne sugestie organu nadzoru oraz właściciela. Wskazał też, że podpisywanie dokumentów finansowo-księgowych należy do bieżących czynności pracowników spółki. Podpisywanie wewnętrznych dokumentów spółki wynika i mieści się w zakresie ich obowiązków. Zwykle obowiązki pracowników podmiotu gospodarczego nie wymagają upoważnień, ani też składania wzorów podpisów. Wyjątek stanowi podpis osoby reprezentującej spółkę na zewnątrz. Wyjaśnił, że prezes zarządu składał wzór podpisu w sądzie, banku, urzędzie skarbowym.

Pismem z dnia 23 czerwca 2015 r. prezes zarządu zwrócił się do przewodniczącego rady nadzorczej Zakładu (...) sp. z o.o. w J. S. (2) D. o dostarczenie zarządowi kopii sprawozdania z kontroli wraz z załącznikami. Jednocześnie wniósł o możliwość składania zastrzeżeń do protokołu oraz umożliwienie pisemnej wypowiedzi. Pismem z dnia 24 czerwca 2015 r. prezes zarządu zwrócił się do przewodniczącego rady nadzorczej o niezwłoczną zmianę osoby delegowanej do wykonywania czynności kontrolnych. W uzasadnieniu wniosku wskazał, że J. S. (1) wykonuje swoje czynności w sposób sprzeczny z prawem, jak i ideą funkcjonowania organu nadzoru. Wskazał, że kontrolujący szykanuje zarząd i załogę spółki, dyskredytuje wieloletnie doświadczenie pracowników spółki. Pismem 26 czerwca 2015 r. prezes zarządu poinformował również Burmistrza Miasta i Gminy J. B. S. o niezgodnych z prawem czynnościach kontrolnych J. S. (1).

W dniu 25 czerwca 2015 r. rada nadzorcza Zakładu (...) sp. z o.o. w J. przyjęła Uchwałę nr (...)w przedmiocie przedłożenia walnemu zgromadzeniu wspólników wniosku o nieudzielenie zarządowi spółki absolutorium za rok 2014. Uchwała została przyjęta 3 głosami „za”, 0 głosów przeciw treści uchwały, 2 głosy wstrzymujące się. W uzasadnieniu uchwały wskazano, że podjęta uchwała jest wynikiem przeprowadzenia czynności kontrolnych w spółce w wyniku których stwierdzono:

- brak planów rozwoju spółki w zakresie gospodarki wodno-ściekowej na rok 2015 i dalsze,
- brak przejrzystości w wydawaniu zapewnień dostaw wody i wydawaniem zapewnień dostaw wody dla terenów nieobjętych zainwestowaniem w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania przestrzennego Gminy J. i w Miejscowych Planach Zagospodarowania Przestrzennego,
- brak planów rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych,
- brak udokumentowania pracy samochodu marki D.,
- nieprzeprowadzenia inwentaryzacji składników majątkowych spółki zgodnie z ustawą,
- brak rejestru wniosków, uwag i skarg mieszkańców w zakresie działalności spółki.

Na posiedzeniu w dniu 25 czerwca 2015 r. przewodniczący rady nadzorczej odczytał dwa pisma, które wpłynęły do rady nadzorczej od prezesa zarządu. Odnośnie do możliwości wniesienia uwag przez zarząd do protokołu przewodniczący wyjaśnił, że temat kontroli dotyczy spraw minionych i w związku z tym obecnie nie ma takich możliwości. Jednocześnie poinformował, że zarząd otrzyma egzemplarz protokołu. W sprawie wniosku zarządu o zmianę osoby kontrolującej i sposobu przeprowadzonej kontroli – przewodniczący rady nadzorczej poinformował, że w trakcie kontroli nie ma

możliwości odwołania osoby kontrolującej, gdyż jest to uchwała całej rady, ze względu na krótki okres przed zwołaniem zgromadzeniem wspólników oraz poinformował o dalszych zasadach współpracy z członkami rady nadzorczej.

W dniu 30 czerwca 2015 r. odbyło się zwyczajne zgromadzenie wspólników Zakładu (...) sp. z o.o. w J., podczas którego podjęto jednogłośnie i bez uwag uchwałę nr (...) o nieudzieleniu absolutorium zarządowi spółki w osobie M. C. (1) za rok obrachunkowy 2014 z wykonania obowiązków za okres od 1 stycznia 2014 r. do 31 grudnia 2014 r.

W dniu 6 lipca 2015 r. odbyło się nadzwyczajne zgromadzenie wspólników Zakładu (...) sp. z o.o. w J., podczas którego podjęto jednogłośnie (100 % głosów „za”) uchwałę nr (...) w sprawie zmiany umowy spółki. Na jej podstawie zmieniono § 24 ust. 3 umowy spółki w ten sposób, że otrzymał on nowe brzmienie: „§ 24 ust. 3 Każdy członek Zarządu może być w każdym czasie odwołany uchwałą Rady Nadzorczej”.

W dniu 16 lipca 2015 r. rada nadzorcza Zakładu (...) sp. z o.o. w J. na mocy uchwały nr (...) odwołała prezesa zarządu M. C. (1). W posiedzeniu, podczas którego podjęto w/w uchwałę, udział wzięli członkowie rady nadzorczej: S. D., J. S. (1), Ł. G., J. K., R. S.. Przewodniczący zaproponował nowy porządek obrad, w tym podjęcie uchwały o odwołaniu z funkcji prezesa zarządu M. C. (1). Rada Nadzorcza jednogłośnie zaakceptowała proponowane zmiany, przyjmując przedstawiony przez przewodniczącego rady nadzorczej porządek obrad. W wyniku głosowania nad uchwałą nr (...) oddano 5 głosów ważnych, 3 głosy „za” odwołaniem, 2 głosy wstrzymujące się, o głosów nieważnych. Przed rozpoczęciem głosowania nad uchwałą nr (...) przewodniczący rady nadzorczej wskazał, że nieustanowienie prokurenta uniemożliwia normalną, niezakłóconą pracę Zakładu (...) podczas nieobecności spowodowanej niedyspozycją prezesa zarządu, w związku z tym zawniósł o podjęcie uchwały o odwołaniu z funkcji prezesa zarządu M. C. (1).

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał powództwo za bezzasadne. W uzasadnieniu Sąd ten podkreślił, że choć przepisy kodeksu spółek handlowych nie przewidują *expressis verbis* trybu zaskarżania uchwał podejmowanych przez radę nadzorczą, niemniej z brzmienia art. 17 pkt 4² k.p.c. wyraźnie wynika, że zaskarżeniu podlegają uchwały wszystkich organów osób prawnych, a zatem również uchwały rad nadzorczych. Członkowie zarządu ze względu na obowiązki związane ze sprawowaną funkcją i relacją względem rady nadzorczej spółki mają interes prawny w zaskarżaniu jej uchwał. Odnosi się to także do tych uchwał rady, które dotyczą ich osobistego interesu, co np. ma miejsce w przypadku ich odwołania. Uchwały rady nadzorczej podlegają zaskarżeniu w drodze powództwa o ustalenie zgodnie z art. 189 k.c. w zw. z art. 58 k.c.

W ocenie Sądu Okręgowego żadne uchybienia formalne przy podejmowaniu zaskarżonej uchwały nr (...) z dnia 16 lipca 2015 r., mogące stanowić o jej kwalifikacji jako uchwały nieistniejącej, nie miały miejsca. Obrady w sprawie odwołania z funkcji prezesa zarządu M. C. (2) zostały przez członków rady nadzorczej przyjęte jednogłośnie. W posiedzeniu wzięli udział wszyscy członkowie rady nadzorczej. Głosowanie nad w/w uchwałą odbyło się w trybie tajnym. W wyniku głosowania oddano 5 głosów ważnych, w tym 3 głosy „za” odwołaniem, 2 głosy „wstrzymujące się”, o głosów nieważnych. Powództwo o „ustalenie nieistnienia uchwały” rady nadzorczej nie zasługiwało zatem na uwzględnienie. Powództwo o uznanie uchwały za nieistniejącą może być bowiem wytoczone tylko w wyjątkowych wypadkach. W razie podjęcia wadliwej uchwały strona powinna domagać się stwierdzenia jej nieważności. Sąd jest przy tym związany żądaniem pozwu, stosownie do treści art. 321 § 1 k.p.c.

Niezależnie od powyższego Sąd Okręgowy dokonał oceny ważności zaskarżonej uchwały w świetle art. 58 k.c., zgodnie z którym czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy (§ 1). Sąd też zbadał, czy czynność ta nie jest sprzeczna z zasadami współzycia społecznego (art. 58 § 2 k.c.).

Sąd pierwszej instancji wskazał, że powód podnosił niezgodność zaskarżonej uchwały z art. 203 § 1 zd. 1 k.s.h., wedle którego członek zarządu może być

w każdym czasie odwołany uchwałą wspólników, a umowa spółki może zawierać inne postanowienia, w szczególności ograniczać prawo odwołania członka zarządu do ważnych powodów. Z przedłożonej w poczet materiału dowodowego umowy spółki wynika (§ 24 ust. 3), że każdy członek zarządu może być z ważnych powodów odwołany przed upływem okresu kadencji w przypadku: nieuzyskania absolutorium

z wykonania obowiązków; gdy sporządzone sprawozdanie finansowe z roku obrachunkowego wykaże stratę w wysokości przekraczającej 5 % aktualnej wartości kapitału zakładowego spółki; naruszenia postanowień kodeksu spółek handlowych, umowy spółki i kodeksu pracy. W ocenie Sądu Okręgowego skoro umowa spółki

– zgodnie z delegacją ustawową - zawierała postanowienia co do prawa odwołania członka, wprowadzając ograniczenia jego odwołania do w/w powodów, nie można

w tej sytuacji (tj. w przypadku przedmiotowych uchwał) mówić o czynności prawnej sprzecznej z ustawą, a co najwyżej z czynnością prawną sprzeczną z umową, a to nie stanowi podstawy stwierdzenia nieważności. Sąd Okręgowy nie doszukał się też żadnej sprzeczności zaskarżonej uchwały (jej uzasadnienia) z treścią art. 205 k.s.h. oraz art. 208 § 6 k.s.h. w zw. z art. 109¹ § 1 k.c. w kontekście art. 58 § 1 k.c.

Sąd Okręgowy w badanej sprawie nie stwierdził również naruszenia zasad współzycia społecznego. Uchwała podjęta z naruszeniem przepisów umowy spółki naruszałaby zasady współzycia społecznego, a zatem gdyby doszło do odwołania powoda z funkcji członka zarządu w sytuacji, gdy nie zostały spełnione przesłanki określone w umowie spółki, należałoby stwierdzić nieważność takiej uchwały w świetle art. 58 § 2 k.s.h. W sprawie natomiast zaistniała podstawa do odwołania prezesa spółki wskazana w umowie - zarząd spółki nie uzyskał absolutorium za rok obrachunkowy 2014 r. Z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie nie wynika, aby doszło do wzruszenia tej uchwały (tj. nr (...) z dnia 30 czerwca 2015 r.) w trybie art. 249 k.sh. czy art. 252 k.s.h., co oznacza, że jest uchwałą istniejącą, wiążącą.

Zgodnie z treścią art. 252 § 4 k.s.h. upływ terminów do zaskarżenia uchwały zgromadzenia wspólników nie wyłącza możliwości podniesienia zarzutu nieważności uchwały. Z powyższego wynika, że powód mógł powoływać się w toku niniejszego sporu na nieważność uchwały o nieudzieleniu absolutorium, nie mógł już jednak domagać się jej kontroli w świetle przesłanek z art. 249 k.s.h. Tymczasem większość podnoszonych przez niego zarzutów skierowanych przeciwko w/w uchwale mogła stanowić przesłanki powództwa o uchylenie uchwały. Brak jest zaś podstaw do stwierdzenia nieważności tej uchwały z uwagi na sprzeczność z ustawą. Została ona podjęta przez prawidłowo zwołane zebranie wspólników, w którym reprezentowane było 100% udziałów. Możliwe było zatem – w świetle art. 239 § 1 k.s.h. – podjęcie uchwał nieobjętych porządkiem obrad. Sąd Okręgowy podkreślił, że nie wchodząc w spór, czy głosowanie nad uchwałą „o nieudzielenie absolutorium Zarządowi Spółki” stanowiło zmianę porządku obrad, niewątpliwie zgromadzenie wspólników reprezentujące cały kapitał zakładowy było władne do podjęcia uchwały tej treści. Z kolei zarzut dotyczący głosowania jawnego z uwagi na fakt, że cały kapitał zakładowy był reprezentowany przez jedynego wspólnika, należy uznać za dotyczący uchybienia formalnego niemającego wpływu na treść podjętej uchwały. Zgodnie zaś z utrwalonym orzecznictwem wady formalne uchwały uzasadniają stwierdzenie jej nieważności, tylko wtedy, gdy wady te miały wpływ na treść uchwały, względnie na wynik głosowania, a przy tym oceniając, czy konkretne uchybienie miało wpływ na treść uchwały, z natury rzeczy można posługiwać się oceną opartą jedynie na określeniu stopnia prawdopodobieństwa, ponieważ przeprowadzenie pełnego dowodu jest wtedy najczęstiej niemożliwe.

Z uwagi na powyższe Sąd Okręgowy w punkcie I zaskarżonego wyroku oddalił powództwo, w punkcie II orzekając o kosztach procesu w oparciu o regułę art. 98 k.p.c. Sąd pierwszej instancji oddalił wnioski o dopuszczenie dowodu z zeznań świadków oraz stron zawarty w odpowiedzi na pozew albowiem w jego ocenie okoliczności istotne dla rozstrzygnięcia sprawy zostały wykazane w dostateczny sposób dokumentami.

Apelację od wyżej wskazanego wyroku wywiódł powód, zaskarżając go w całości oraz zarzucając:

I. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

1. art. 203 § 1 i 2 k.s.h. w zw. z art. 24 ust. 3 umowy spółki poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i uznanie, iż zarząd spółki mógł zostać odwołany z powodu niepowołania prokurenta, a tym samym, iż zaistniały ważne powody o których

traktuje norma prawna i umowa spółki, a uchwała rady nadzorczej spółki jest ważna i nie może zostać uznana za nieistniejącą;

2. art. 58 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 205 § 2 k.s.h. i art. 24 ust. 3 umowy spółki poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i uznanie, iż uchwała rady nadzorczej Zakładu (...) sp. z o.o. w J. nr (...), podjęta w dniu 16 lipca 2015 r. jest ważna, nie narusza powszechnie obowiązujących przepisów ani dobrych obyczajów i może pozostać w obrocie prawnym, mimo że jej podstawę faktyczną i prawną stanowi zarzut, iż zarząd spółki nie powołał prokurenta, a miał taki obowiązek, a nadto że uchwała rady nadzorczej nie narusza ustawy, a li tylko umowę spółki;

3. art. 109¹ § 1 k.c. poprzez jego niezastosowanie i uznanie de facto, iż zarząd spółki kapitałowej ma obowiązek powołania prokurenta;

4. art. 208 § 6 k.s.h. poprzez jego niezastosowanie i pozostawienie w obrocie prawnym uchwały rady nadzorczej spółki w przedmiocie odwołania zarządu z powodu niepowołania prokurenta pomimo nieistnienia takiego obowiązku;

5. art. 231 § 2 pkt 3 k.s.h. poprzez jego niezastosowanie i uznanie, że wspólnik jednoosobowej spółki może podejmować uchwałę nieprzewidzianą w porządku obrad bez jego zmiany, zaś uchwała ta może być podejmowana w ujęciu negatywnym, tj. w sprawie nieudzielania absolutorium;

II. naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, tj.:

1. naruszenie zasady swobodnej oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.) poprzez:

a) dokonanie niewłaściwej oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego i wyciągnięcie nielogicznych wniosków poprzez bezpodstawne przyjęcie, iż przyczyną odwołania z funkcji prezesa zarządu pozwanej spółki powoda było nieudzielenie mu absolutorium, podczas gdy z protokołu z posiedzenia rady nadzorczej spółki wynika wprost, iż odwołanie nastąpiło z powodu nieustanowienia prokurenta w spółce i zagrożenia w ten sposób jej normalnego funkcjonowania w przypadku absencji prezesa zarządu;

b) uznanie, iż uchwała w sprawie nieudzielenia absolutorium zarządowi podjęta poza porządkiem obrad w brzmieniu negatywnym wbrew normie z art. 231 § 2 pkt 3 k.s.h. jest uchwałą ważną i istniejącą, podczas gdy norma z art. 231 § 2 pkt 3 k.s.h. wyraźnie wskazuje, iż przedmiotem obrad mają być uchwały w sprawie udzielenia absolutorium;

2. naruszenie art. 189 k.p.c. poprzez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie poprzez uznanie, że nie jest uprawnione ustalenie nieistnienia uchwały organu spółki w oparciu o zarzut podjęcia tejże w sprzeczności z normą prawa materialnego, tj. z art. 205 § 2 k.s.h., tj. z powodu niezasadności jej merytorycznego uzasadnienia i wadliwej podstawy prawnej, co w istocie prowadzi do pozostawienia w obrocie prawnym uchwały o absurdalnej podstawie prawnej i nieuprawnionym uzasadnieniu faktycznym, godząc jednocześnie w sposób oczywisty w interes osoby odwoływanej poprzez pozbawienie jej możliwości dochodzenia obrony swoich praw, a to w związku z brakiem możliwości jej zaskarżenia w trybie powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały z uwagi na utratę legitymacji czynnej.

Mając na względzie powyższe zarzuty apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez ustalenie nieistnienia uchwały rady nadzorczej Zakładu (...) sp. z o.o. w J. nr (...), podjętej w dniu 16 lipca 2015 r. oraz o zasądzenie od strony pozwanej na jego rzecz kosztów postępowania za obie instancje.

W odpowiedzi na apelację strona pozwana wniosła o oddalenie apelacji powoda w całości oraz zasądzenie od niego na jej rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Nadto strona ta wniosła o oddalenie wniosku powoda o zawieszenie postępowania apelacyjnego

i dopuszczenie dowodu z przesłuchania powoda.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

Za podstawę swego rozstrzygnięcia Sąd Apelacyjny przyjął ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji, które są pełne, znajdują oparcie w należycie zgromadzonym i ocenionym, stosownie do dyspozycji art. 233 k.p.c., materiale dowodowym.

Z uwagi na podniesiony przez stronę pozwaną zarzut braku możliwości wytoczenia powództwa o ustalenie nieistnienia uchwały rady nadzorczej na podstawie art. 189 k.p.c. w zw. z art. 58 k.c., na wstępie należało rozważyć jego zasadność, gdyż przyjęcie braku dopuszczalności takiego powództwa czyniłoby zbędnym rozważanie wskazanych w apelacji zarzutów. Sąd Apelacyjny akceptuje pogląd wyrażony w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 2010 r. (II CSK 449/09), że nie sposób twierdzić o istnieniu luki w prawie w zakresie zaskarżania uchwał rady nadzorczej. Podejmowanie uchwał przez organy spółek handlowych jest jednym z wielu przejawów funkcjonowania spółki handlowej w rozumieniu art. 1 § 1 k.s.h. W odniesieniu do uchwał zgromadzeń spółek kapitałowych regulację prawną służącą kontroli tych uchwał zamieszczono w przepisach kodeksu spółek handlowych, natomiast pominięto w tym akcie prawnym uwzględnienie instrumentów służących sądowej kontroli uchwał rad nadzorczych. Jednakże na mocy art. 2 k.s.h. w sprawach określonych w art. 1 § 1 k.s.h., w tym dotyczących funkcjonowania spółek handlowych, a nieuregulowanych w kodeksie spółek handlowych, stosuje się (wprost) przepisy kodeksu cywilnego, a jeżeli wymaga tego właściwość (natura) stosunku prawnego spółki kapitałowej, przepisy kodeksu cywilnego, stosuje się odpowiednio. Dlatego w realiach rozpoznawanej sprawy istnieje pełna podstawa do zastosowania w tym zakresie przepisów kodeksu cywilnego, regulujących m.in. skutki sprzeczności uchwały rady nadzorczej z ustawą lub skutki uchwały rady mającej na celu obejście ustawy, albo wreszcie sprzeczności takiej uchwały

z zasadami współżycia społecznego, czyli oceny uchwały rady nadzorczej przez pryzmat przesłanek określonych w art. 58 § 1 i 2 k.c. Ich wystąpienie skutkuje sankcją bezwzględnej nieważności tej uchwały. Konieczność posłużenia się w aktualnym stanie prawnym przepisami art. 58 k.c. wymaga z kolei skorzystania z powództwa przewidzianego w art. 189 k.p.c. w celu ewentualnego stwierdzenia przez Sąd nieważności uchwały rady nadzorczej lub ustalenia jej istnienia albo nieistnienia. Podkreślić przy tym trzeba, że słusznie wskazał Sąd Okręgowy, iż

z również z brzmienia art. 17 pkt 4⁽²⁾ k.p.c. wyraźnie wynika, że zaskarżeniu podlegają uchwały organów osób prawnych. Pojawiają się rozbieżności, dotyczące tego, czy powództwo z art. 189 k.p.c. powinno mieć na celu ustalenie nieważności samej uchwały, czy powinno zmierzać do ustalenia lub nieistnienia stosunku prawnego, na który wpływ ma powzięta uchwała lub który wynika z powziętej uchwały. Powództwo z art. 189 k.p.c. mogłoby mieć charakter powództwa o ustalenie istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa wypływającego z uchwały, gdy przedmiotem oceny jest treść uchwały. Uchwała taka jest ważna i skutecznie powzięta, nie mniej z uwagi na jej postanowienia może być uznana za sprzeczną

z prawem lub z zasadami współżycia społecznego. Jednak w razie wadliwości uchwały spowodowanej niedopełnieniem formalnych przesłanek koniecznych dla skutecznego powzięcia uchwały powinno się dochodzić stwierdzenia nieważności samej uchwały. Powództwo o ustalenie ma bardzo szeroki zakres i na podstawie samej tylko treści art. 189 k.p.c. nie można zawężyć jego stosowania

do ustalenia istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa (zob.

glosa do wyroku Sądu z dnia 18.02.2010 r., II CSK 449/09 R. Kwaśnickiego,

M. Romatowskiej, Zaskarżanie uchwał rad nadzorczych (zarządów) spółek kapitałowych, Lex/el.). Możliwość zaskarżenia uchwał rad nadzorczych w drodze powództwa o ustalenie została również zaakceptowana w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2012 r. (V CSK 223/11), czy też uchwale Sądu Najwyższego z dnia 18 września 2013 r. (III CZP 13/13).

W dalszej części konieczne było odniesienie się do kwestionowania przez stronę pozwaną możliwości badania przez Sąd Okręgowy ważności podjętej uchwały w myśl art. 58 k.c. w sytuacji, gdy pozew dotyczył stwierdzenia ustalenia nieistnienia uchwały. Strona pozwana wskazywała, iż w przypadku wytoczenia powództwa o ustalenie Sąd ograniczony jest jedynie do badania tego, czy przy podejmowaniu uchwały dopuszczono się tak dalekich uchybień formalnych, że nie sposób przyjąć, aby zaskarżona uchwała została w ogóle podjęta, dlatego badanie nieważności uchwały, ze względu na uchybienie art. 58 k.c., stanowi naruszenie art. 321 k.p.c. poprzez wyjście poza żądanie pozwu. Treść pozwu i jego uzasadnienie wskazują, że powód domagał się ustalenia nieistnienia uchwały, wywodząc, iż jest ona sprzeczna z prawem.

Należy w tym miejscu przypomnieć, iż kodeks cywilny oraz kodeks spółek handlowych nie zawierają zwrotu „nieistniejące czynności prawne” lub zwrotów pochodnych. W doktrynie także w świetle koncepcji czynności konwencjonalnych wątpliwości budzi wyróżnienie „czynności prawnych nieistniejących”. Konstrukcja ta odwołuje się do art. 189 k.p.c. Dlatego też należy uznać, że powództwo z art.

189 k.p.c. ma bardzo szeroki zakres, umożliwia zarówno ustalenie istnienia lub nieistnienia prawa, jak również stwierdzenia nieważności czynności prawnej jako sprzecznej z art. 58 § 1 i 2 k.c. Zarówno nieważność czynności prawnej, jak i jej nieistnienie (brak czynności), powodują, że stosunek prawny, który miałby z tej czynności wynikać, nie powstaje, tj. nie istnieje. Z punktu widzenia art. 189 k.p.c. formułowanie w takim wypadku żądania jako zmierzającego do ustalenia (stwierdzenia nieważności) lub nieistnienia czynności prawnej stanowi skrót myślowy, utożsamiający zdarzenie prawne mające być źródłem stosunku prawnego z tym stosunkiem (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 23 września 2010 r. III CZP 57/10 OSNC 2011, nr 2, poz. 14). Takie żądanie należy kwalifikować w drodze wykładni tak samo, tj. jak zmierzające do ustalenia w myśl art. 189 k.p.c. nieistnienia stosunku prawnego, który miałby wynikać z tej czynności prawnej, a okoliczności, które są powoływane jako motywacja dla twierdzenia o nieważności lub nieistnieniu czynności prawnej jako jego podstawę faktyczną. Uznanie w świetle tych okoliczności (powołanych jako podstawa faktyczna żądania), że czynność prawna jest nieważna albo nieistniejąca bądź dotknięta inną sankcją jej wadliwości powodującą, że stosunek prawny, który miałby z niej wynikać, nie istnieje, stanowi wówczas jedynie przesłankę rozstrzygnięcia o żądaniu, a nie sam przedmiot tego rozstrzygnięcia. Sposób formułowania żądania pozwu poprzez odniesienie się do samego następstwa wadliwości czynności prawnej nie wiąże Sądu w tym sensie, że Sąd stosując prawo materialne dokonuje własnej kwalifikacji faktów wskazanych przez stronę (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2015 r., II CSK 56/15). W realiach przedmiotowej sprawy oznacza to, że żądanie stwierdzenia nieistnienia uchwały, nie ogranicza prawa Sądu do stwierdzenia jej nieważności.

Z uwagi na sposób skonstruowania pozwu konieczne było rozważenie, czy skarżona uchwała może być traktowana jako uchwała istniejąca z uwagi na naruszenie procedury jej podjęcia, tzn. m.in. podjęta przez nieuprawnione osoby, z pominięciem zachowania odpowiedniej większości głosów, czy też quorum,

z rażącem naruszeniem przewidzianej procedury. Właściwie mówiąc

o nieistniejących czynnościach prawnych, mówi się w istocie o istnieniu zdarzeń

w rozumieniu ontologicznym, a w tym również o określonych zachowaniach osoby

w danych okolicznościach. Jeżeli zachowania te nie mają postaci materialnego substratu znaku, to oczywiście nie można na ich podstawie konstruować jakiegokolwiek czynności konsensualnej, a w tym również czynności prawnej.

Mając na względzie, że rdzeniem każdej czynności prawnej prawa cywilnego (materialnego) jest oświadczenie woli, najpierw rozważyć należy, czy podmiot zachował się tak,

że na podstawie odpowiednich reguł znaczeniowych można przypisać mu zamiar wywołania skutków cywilnoprawnych. Wówczas jego zachowanie uzyska cechę materialnego substratu dla oświadczenia woli, co otwiera drogę dla rozważań nad spełnieniem innych przesłanek ważnej czynności prawnej – jej reguł konstytutywnych (Z. Radwański: System Prawa Prywatnego – Prawo cywilne, część ogólna t. II, 2002, s. 446-447). Sąd Okręgowy z uwagi na brak ustawowych kryteriów „nieistnienia” uchwały, oceniając jej „istnienie” odwoływał się do kryteriów wykształconych przez przywołane w uzasadnieniu orzecznictwo. Słusznie doszedł do wniosku, że przy podejmowaniu uchwały nie doszło do żadnych uchybień formalnych. W posiedzeniu rady nadzorczej wzięli udział wszyscy jej członkowie, a odwołaniu członka zarządu zdecydowano większością głosów w głosowaniu tajnym. Wyrażone w tym

zakresie stanowisko Sądu pierwszej instancji, Sąd Apelacyjny w pełni podziela, zresztą apelujący, wnosząc środek zaskarżenia, nie wskazywał na błędy Sądu w tym zakresie.

Zarzuty apelującego koncentrowały się w istocie na błędnym, w jego ocenie, przyjęciu przez Sąd Okręgowy, iż nie zaistniały podstawy uzasadniające uznanie, iż uchwała z uwagi na jej treść sprzeczna jest z prawem. Stosownie do art. 58 § 1 i 2 k.c. uchwała byłaby nieważna w razie jej sprzeczności z ustawą lub sprzeczności z zasadami współżycia społecznego. W świetle art. 203 § 1 i 2 k.s.h. członek zarządu może być w każdym czasie odwołany uchwałą wspólników, jednakże umowa spółki może przewidywać inne postanowienia, w szczególności ograniczać prawo do odwołania członka zarządu do ważnych powodów. Umowa spółki, w brzmieniu obowiązującym w dacie podjęcia uchwały o odwołaniu powoda z funkcji prezesa zarządu, wskazywała, iż członek zarządu może zostać odwołany jedynie w trzech sytuacjach, tj. nieuzyskania absolutorium z wykonania obowiązków, w razie gdy sporządzone sprawozdanie finansowe za rok obrotowy wykaze stratę w wysokości przekraczającej 5% aktualnej wartości kapitału zakładowego spółki, a także naruszenia postanowień kodeksu spółek handlowych, umowy spółki i kodeksu pracy. Sposób sformułowania § 24 umowy nie daje podstaw do twierdzenia by przesłanki te musiały być spełnione łącznie, dlatego też uznać należy, że wystarczającym powodem do odwołania członka zarządu było wystąpienie jednej z nich. W toku sprawy wskazywano, że § 24 umowy spółki został zmieniony, jednakże z przedłożonych przez stronę dokumentów jednoznacznie wynika, że zmiana umowy spółki została wpisana do Krajowego Rejestru Sądowego dopiero po podjęciu skarżonej uchwały (bezsporne). Dlatego też w sprawie należało brać pod uwagę treść § 24 w brzmieniu przytoczonym wyżej. Z uwagi na fakt, że możliwość odwoływania członków zarządu objęta jest regulacją ustawową, która jedynie dopuszcza wprowadzenie dodatkowych ograniczeń w tym zakresie w umowie, postanowienia umowne stanowią jedynie wyjątek od wskazanej w ustawie nieograniczonej możliwości odwołania członków zarządu. W tym stanie rzeczy odwołanie członka zarządu sprzeczne z umową uznać należałoby jednocześnie za naruszenie przepisów ustawy. W niniejszym postępowaniu wykazano, iż odwołanie powoda z funkcji prezesa zarządu było zgodne z postanowieniami umowy. Apelujący zarzucał, iż Sąd pierwszej instancji niewłaściwie ocenił zebrany w sprawie materiał dowodowy, a w konsekwencji niezasadnie przyjął, że powodem odwołania powoda z funkcji członka zarządu było nieudzielenie mu absolutorium, podczas gdy rzeczywistą przyczyną był brak ustanowienia przez niego prokurenta. Powyższy zarzut nie jest trafny. Podczas zwyczajnego zgromadzenia wspólników, które odbyło się w dniu 30 czerwca 2015 r., podjęta została uchwała nr (...) w sprawie nieudzielenia zarządowi spółki absolutorium za rok obrotowy 2014 z wykonania obowiązków za okres od 1 stycznia 2014 r. do 31 grudnia 2014 r. w osobie M. C. (1). Natomiast w dniu 16 lipca 2015 r. miało miejsce posiedzenie rady nadzorczej, podczas którego podjęto uchwałę nr (...), odwołującą powoda z funkcji prezesa zarządu. Faktycznie wyrwany z kontekstu punkt 6 (ad. 6, k. 133v.) protokołu z posiedzenia rady mógłby sugerować, że jedyną przesłanką odwołania powoda z funkcji prezesa zarządu pozwanej spółki było niepowołanie w spółce prokurenta. W tym fragmencie protokołu można odczytać, że proponując podjęcie uchwały o odwołaniu powoda z funkcji prezesa zarządu, przewodniczący rady wskazał, że nieobecność prezesa i jednoczesny brak prokurenta uniemożliwia niezakłóconą pracę spółki. Jednakże przebieg posiedzenia rady nadzorczej należy oceniać całościowo, a nie jedynie opierając się na jego częściowym opisie. Nie może ująć uwadze okoliczność, iż w proponowanym porządku obrad rady uwzględniono zapoznanie się i przyjęcie do realizacji uchwały nr (...) zwyczajnego zgromadzenia wspólników z dnia 30 czerwca 2015 r. Wskazana uchwała dotyczyła nieudzielenia powodowi absolutorium (k. 56). Skoro przedmiotem posiedzenia rady miało być nie tylko zapoznanie się ze wskazaną uchwałą nr (...) zgromadzenia wspólników, lecz również przyjęcie jej do realizacji (k. 133), to w przypadku braku innej formy realizacji uchwały, aniżeli zastosowanie regulacji zawartej w § 24 ust. 3 umowy spółki (k.25), stwierdzić należało, że odwołanie powoda z funkcji prezesa zarządu stanowiło konsekwencję (realizację) uchwały nr (...) o nieudzieleniu M. C. (1) absolutorium z wykonywania obowiązków w roku 2014. Odwołanie członka zarządu z tej przyczyny mieściło się w katalogu zawartym w § 24 ust. 3 umowy. Nie może ująć uwadze także wskazanie w treści uchwały rady nadzorczej nr (...), że podstawę odwołania stanowi nie tylko art. 205 § 1 i § 2 k.s.h., lecz również § 24 ust. 3 umowy. Skoro w dacie podjęcia skarżonej uchwały istniała sprecyzowana w umowie przyczyna uzasadniająca odwołanie, to czynność ta nie

mogła być skutecznie zakwestionowana w toku niniejszego procesu. Zgodzić się przy tym należy z apelującym, że w spółce nie istniał prawny obowiązek powołania prokurenta, gdyż ustanowienie prokurenta jest jedynie uprawnieniem podmiotu. Stawiany wobec powoda zarzut braku ustanowienia prokurenta nie mógł stanowić ważnej przyczyny uzasadniającej odwołanie go z zajmowanej funkcji. Jednakże podnoszone w związku z tym zarzuty naruszenia art. 205 § 2 k.s.h., 208 § 6 k.s.h.

i art. 109⁽¹⁾ k.c. nie były trafne, skoro przepisy te nie stanowiły ostatecznie podstawy rozstrzygnięcia niniejszego sporu. Sąd Okręgowy skuteczność odwołania oceniał, mając na względzie rzeczywiste powody podjęcia tej uchwały, tj. nieudzielenie absolutorium, a nie subiektywne przekonania powoda o tym, że podstawą odwołania go z funkcji prezesa zarządu było zaniechanie powołania prokurenta.

Chybione były również zarzuty powoda dotyczące braku skutecznego podjęcia uchwały o nieudzieleniu absolutorium. Po pierwsze sposób sformułowania porządku obrad, wskazujący na podjęcie uchwały w sprawie udzielenia absolutorium, nie

budzi zastrzeżeń i umożliwia podjęcie zarówno pozytywnej jak i negatywnej decyzji.

Także w pozostałym zakresie Sąd drugiej instancji akceptuje uwagi Sądu pierwszej instancji odnośnie do tej uchwały. Istotniejsze jednak jest to, że podczas rozprawy

w dnia 6 września 2016 r. pełnomocnik powoda przyznał, że sprawa o sygnaturze akt X GC 441/15 Sądu Okręgowego we Wrocławiu, w której przedmiotem powództwa było kwestionowanie uchwały zgromadzenia wspólników nr (...) z dnia

30 czerwca 2015 r. w sprawie nieudzielenia absolutorium powodowi, została zakończona prawomocnie oddaleniem powództwa, co w świetle art. 365 § 1 k.p.c. nie podlegało odrębnemu badaniu w niniejszej sprawie. W konsekwencji nie doszło do wyeliminowania tej uchwały z obrotu. Tak więc w dniu 16 lipca 2015 r. mogła ona stanowić podstawę do podjęcia przez radę nadzorczą uchwały nr (...), co miało faktycznie miało miejsce.

Jednocześnie należy podzielić stanowisko Sądu Okręgowego, iż zaskarżona uchwała nr (...) nie jest sprzeczna z zasadami współzycia społecznego,

a tym samym brak podstaw do stwierdzenia jej nieważności w myśl art. 58 § 2 k.s.h. Zgodnie z ogólnymi zasadami dotyczącymi rozkładu ciężaru dowodowego

(art. 6 k.c.), to na powodzie spoczywał obowiązek wykazania, że doszło do naruszenia konkretnej zasady współzycia społecznego. Powód nie przedstawił dowodów, ani też odpowiedniej argumentacji, która pozwalałaby przyjąć, że doszło do naruszenia zasad współzycia społecznego. Z podniesionych przez niego zarzutów w tym zakresie na uwagę zasługiwał jedynie zarzut naruszenia postanowień umowy, jednakże z uwagi na fakt, że Sąd Apelacyjny uznał powyższy zarzut za nietrafny, nie mógł on skutkować stwierdzeniem naruszenia zasad współzycia społecznego.

W świetle oparcia się na dokumentach (o niekwestionowanej treści) przesłuchanie powoda w postępowaniu apelacyjnym było zbędne.

Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego nastąpiło

na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 zd. 1 k.p.c. Stronie pozwanej, jako wygrywającej postępowanie należał się zwrot poniesionych kosztów, które sprowadzały się do kosztów zastępstwa prawnego. Stosownie do treści § 8 pkt 22 w zw. z § 20 i § 10 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 r., poz. 1804) zasądzono na rzecz pozwanej koszty w wysokości 810 zł.

Mając na uwadze powyższe Sąd Apelacyjny - na podstawie art. 385 k.p.c. - oddalił apelację powoda.

(...)

Mw